

KEUZEDEEL ONTWIKKELINGSGERICHT WERKEN IN DE VVE

COLOFON

Uitgeverij: Edu'Actief b.v.
0522-235235
info@edu-actief.nl
www.edu-actief.nl

Auteur: Angela van der Plas

Titel: Keuzedeel : Ontwikkelingsgericht werken in de VVE

ISBN: 978 90 3724 759 6, maakt deel uit van pakket: 978 90 3724 568 2

© Edu'Actief b.v. 2018

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in compilatiewerken op grond van artikel 16 Auteurswet kan men zich wenden tot de Stichting PRO (www.stichting-pro.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Edu'Actief, te vinden op www.edu-actief.nl.

INHOUDSOPGAVE

	Hoe werk je met een keuzedeel?	4
1.	Over dit keuzedeel	6
2.	Oriëntatie en achtergrond voorschoolse educatie	10
3.	Kansen creëren en kansen grijpen	21
4.	Het volgen en vastleggen van ontwikkelingen	39
5.	Werken aan ouderbetrokkenheid	49
	Theoriebronnen	62
6.	Contact met ouders	63
7.	Creatieve en zintuiglijke ontwikkeling	66
8.	Digitale media	68
9.	Executieve functies	72
10.	Geschiedenis VVE in Nederland	74
11.	Informatieverwerving	76
12.	Interactievaardigheden	78
13.	Kansen creëren	80
14.	Kansen grijpen	83
15.	Observeren	86
16.	Ouderbetrokkenheid	89
17.	Privacy	91
18.	Verschillende VVE-methodes	93
19.	Vorbereiden op de basisschool	95
20.	VVE in Nederland	98

HOE WERK JE MET EEN KEUZEDEEL?

In iedere opleiding volg je een aantal keuzedelen. Ze zijn bedoeld om je beter op de arbeidsmarkt voor te bereiden. Je school bepaalt het aanbod waaruit je kunt kiezen en wanneer je zo'n keuzedeel kunt volgen.

Hoelang je aan een keuzedeel werkt, varieert: 240, 480 of 720 studiebelastingsuren (SBU). Die informatie vind je in de inleiding *Over dit keuzedeel*, waarmee elk keuzedeel begint.

Waar en wanneer je aan een keuzedeel werkt, bepaalt je school. Dat kan op school zijn, op je stageadres of thuis. Meestal zal het een mix van deze drie zijn.

Inleiding

Een keuzedeel van Edu'Actief begint met een introductie. Dat kan naast een korte inleiding bijvoorbeeld een filmpje zijn over iemand die binnen zijn werkveld te maken krijgt met de inhoud van dit keuzedeel. Vervolgens vind je vermeld uit welke onderwerpen (leereenheden) het keuzedeel bestaat.

Uitdaging

In elk keuzedeel werk je stap voor stap toe naar een eindopdracht: de uitdaging, waarvoor je de stof van het gehele keuzedeel gebruikt. Het kan bijvoorbeeld gaan om de verzorging van een wijnproeverij met bijpassende hapjes, een compleet ondernemersplan voor een startup, een gevuld zorgdossier waarin je hebt gedocumenteerd welke begeleiding je een cliënt hebt gegeven en wat de resultaten waren, etc. Je werkt in een aantal stappen naar de eindopdracht toe. Elke stap levert per leereenheid ten minste één beroepsproduct op, dat wil zeggen een document, een (video)verslag van een gesprek of een fysiek product zoals je dat ook in de beroepspraktijk maakt. Dat kan bijvoorbeeld een wijnkaart zijn of het financiële hoofdstuk van een ondernemingsplan.

Resultaten

Daarna vind je een beschrijving van de doelen waaraan je gaat werken: een opsomming van de resultaten aan het eind van het keuzedeel.

Beoordeling

Je werkt individueel en soms samen met medestudenten aan je opdrachten. De beoordeling van je werk gebeurt op verschillende manieren en momenten. Het kan zijn dat je een of meer kennistoetsen maakt die mee tellen in de eindbeoordeling. Je zult ook een beoordeling krijgen van de beroepsproducten die je tijdens dit keuzedeel oplevert. En natuurlijk wordt je eindopdracht beoordeeld. Je vindt de beoordelingscriteria telkens kort beschreven in de inleiding *Over dit keuzedeel* op elke leereenheid. Hoe zwaar een onderdeel meetelt, hoor je van je docent.

Oriëntatieopdrachten

Voordat je met de eerste leereenheid van een keuzedeel begint, maak je een aantal opdrachten waarmee je je nader op de stof oriënteert. Zo verken je het terrein van dit keuzedeel.

Bronnen en verwijzingen

In dit keuzedeel vind je verwijzingen naar bronnen. Deze kun je herkennen aan een icoontje. Dit kan een theoriebron zijn, een internetlink of een filmpje. Zo zien de icoontjes eruit:

Internetsite

Theoriebron

Filmpje

De theoriebronnen op alfabetische volgorde vind je na de opdrachten in dit boek. Je kunt de inhoudsopgave gebruiken om de juiste bronnen snel te vinden.

LET OP!

Bronnen worden op verschillende manieren bij de opdrachten aangegeven:

1. bron **voor** een opdracht.
In dit geval is de theoriebron van toepassing op de daaropvolgende opdrachten.
 2. bron **in** een opdracht.
In dit geval is de theoriebron alleen van toepassing op deze specifieke opdracht. Wordt er **in** een opdracht geen bron aangegeven, maar heb je wel bepaalde informatie nodig, dan zoek je de informatie in een van de eerder genoemde bronnen binnen deze leereenheid.
-

De video's, rollenspelen, formulieren, weblinks en bronnen kun je vinden in de digitale leeromgeving. Hier vind je ook de digitale versie van dit keuzedeel.

Ga naar www.edu-actief.nl/licentie.

Volg de stappen om toegang te krijgen tot het digitale lesmateriaal.

Voor het gebruik van de digitale leeromgeving heb je een tablet, computer of mobiele telefoon met internettoegang nodig. Je werkt je opdrachten uit op papier of digitaal.

1. OVER DIT KEUZEDEEL

INLEIDING

Aan het werken op een VVE-groep worden steeds meer eisen gesteld. Terecht, want op een VVE-groep heb je te maken met kinderen met (een risico op) een ontwikkelingsachterstand. Het is belangrijk dat ook deze kinderen de kans krijgen om hun talenten te ontwikkelen en goed op te groeien. Door kansen te grijpen en kansen te creëren kun je op een vanzelfsprekende en natuurlijke manier kinderen verder helpen in hun ontwikkeling. Als pedagogisch medewerker op een VVE-groep heb je een belangrijke taak in het signaleren van ontwikkelingsachterstanden en hiermee aan de slag te gaan.

Misschien maak jij straks wel het verschil in het leven van sommige kinderen en hun ouders.

In het keuzedeel Ontwikkelingsgericht werken in de VVE oefen je kennis en vaardigheden die nodig zijn om samen met je collega's op de VVE-groep kinderen met (een risico op) een ontwikkelingsachterstand optimaal te ondersteunen.

Veel kennis en vaardigheden - denk aan de ontwikkeling van een kind, samenwerken enzovoort - heb je al geleerd in eerdere cursussen. In dit keuzedeel verdiep je je in ontwikkelingsgericht werken (al dan niet via speciale VVE-methodes) bij kinderen met een ontwikkelingsachterstand. Je leert over de geschiedenis van VVE in Nederland, doelgroepkinderen, de rol van gemeenten en doorgaande lijnen. Je doet kennis op over verschillende VVE-methodes, zowel centrumgerichte als gezinsgerichte programma's. Je gaat aan de slag met kansen creëren en kansen

grijpen. Je verdiept je in verschillende observatietechnieken en de factoren die een waarneming beïnvloeden. Daarnaast is er speciale aandacht voor ouderbetrokkenheid.

Door een goede basiskennis van verschillende VVE-methodes, van de ontwikkeling van een kind, hoe omgaan met achterstanden, het besef van het belang van ouderbetrokkenheid en het vermogen om te kunnen inspelen op wat een kind nodig heeft, maak jij straks misschien wel hét verschil in het leven van sommige kinderen en hun ouders.

Dit keuzedeel is opgebouwd uit vier leereenheden, waarvoor je in totaal 240 SBU nodig hebt:

1. Oriëntatie en achtergrond VVE (50 SBU)
2. Kansen creëren en kansen grijpen (80 SBU)
3. Volgen en vastleggen van ontwikkeling (50 SBU)
4. Ouderbetrokkenheid (60 SBU).

Hoe werk je met een keuzedeel?

Een stimulerende omgeving

De uitdaging

Je maakt een map met verschillende brochures over een al dan niet bestaand kinderdagverblijf met VVE-methode. De map is bestemd voor (nieuwe) ouders. Er moet informatie in te vinden zijn over:

- de missie van het kinderdagverblijf
- de doelstelling van het kinderdagverblijf
- de VVE-methode met uitleg van het waarom van deze methode
- hoe kansen gegrepen en gecreëerd worden, plus voorbeeld van een thema uitgewerkt op alle ontwikkelingsgebieden
- welk kindvolgsysteem is gekozen en waarom
- hoe er wordt geobserveerd, hoe vaak en hoe wordt omgegaan met factoren die de waarneming kunnen beïnvloeden
- waarom ouderbetrokkenheid zo belangrijk is, plus drie voorbeelden
- het verschil tussen ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid.

Voor deze opdracht, de uitdaging, gebruik je informatie en vaardigheden die je tijdens deze hele cursus hebt geleerd. Je kunt de eerder gemaakte brochures (beroepsproducten) gebruiken. Let er op dat het één geheel vormt. De verschillende onderdelen moeten dus op elkaar aansluiten en geen tegenstrijdigheden bevatten. De map moet in de praktijk te gebruiken zijn en zijn geschreven in correct Nederlands.

Resultaten

Resultaten van dit keuzedeel zijn:

- Je kunt iets vertellen over de ontstaansgeschiedenis van VVE.
 - Je kunt uitleggen waarom sommige kinderen doelgroepkinderen zijn.
 - Je kunt verschillende VVE-programma's en hun kenmerken benoemen.
 - Je kunt uitleggen waarom een doorgaande leerlijn zo belangrijk is.
 - Je kunt belangrijke informatie verwerven om een kind verder te helpen in zijn ontwikkeling en deze beoordelen.
 - Je kunt kansen grijpen en kansen creëren.
 - Je kunt verschillende interactievaardigheden benoemen en inzetten.
 - Je kunt de zelfsturing bij kinderen bevorderen.
 - Je kunt materialen en middelen effectief inzetten ten behoeve van de taalontwikkeling, het ontluikend rekenen, de motoriek, de creatieve, de zintuiglijke en de sociaal-emotionele ontwikkeling.
 - Je kunt afspraken maken over hoe je gaat observeren en de frequentie waarin.
 - Je kunt beschrijven welke factoren de observaties kunnen beïnvloeden.
 - Je kunt rekening houden met de privacy van ouders.
 - Je kunt een bijdrage leveren aan ouderbetrokkenheid.
 - Je kunt rekening houden met de kwetsbaarheid van ouders.
 - Je kunt ouders op verschillende manieren informeren.
-

Beoordeling

- test je kennis! 4 x 10 vragen
- vaardigheden die je aantoont in opdrachten
- beroepsproducten per leereenheid
- afsluitende eindopdracht.

Je docent bepaalt welke onderdelen in de eindbeoordeling meetellen en hoe zwaar ze wegen. In dit keuzedeel voer je een aantal opdrachten binnen een kinderdagverblijf op een VVE-groep uit (interview en observatie). VVE-groepen kunnen namelijk enorm van elkaar verschillen, zowel in methodiek als in uitvoering daarvan. Het is daarom goed om er een aantal te zien en te ervaren. Daarnaast werk je als pedagogisch medewerker op een VVE-groep veel samen en moet je makkelijk contact kunnen leggen met collega's.

Het resultaat van deze opdrachten binnen een kinderdagverblijf dient niet alleen door de docent te worden goedgekeurd, maar ook door de geïnterviewde of de begeleider op het kinderdagverblijf.

1.1 ORIËNTATIE

Voordat je daadwerkelijk begint, is het goed om je te oriënteren op VVE. Wat zijn brede scholen? Welke ken je? Hoe werkt het daar?

OPDRACHT 1: VVE-METHODES KEN JIJ?

- a. Heb jij zelf op een kinderdagverblijf gezeten? Heb je stage gelopen bij een kinderdagverblijf met een VVE-groep? Zo ja, wat vond je hiervan? Met welke VVE-methode werd gewerkt?
- b. Ken jij kinderen (van burens, vrienden, familie) die op een VVE-kinderdagverblijf zitten? Waarom vallen zij onder de doelgroep denk jij?

OPDRACHT 2: VVE IN DE REGIO

Elk kinderdagverblijf met VVE is anders. In dit keuzedeel bezoek je daarom een aantal keer een kinderdagverblijf met VVE in jouw regio.

- a. Zoek op internet vijf kinderdagverblijven met VVE in jouw regio, waaronder minimaal drie met een verschillende VVE-methode. (Bij deze kinderdagverblijven voer je straks verschillende praktijkopdrachten uit).
- b. Vul de gegevens van de kinderdagverblijven met VVE in: website, adres en telefoonnummer. Als er een contactpersoon staat, noteer je deze ook. Ontbreekt deze, achterhaal dan op een andere manier de naam van een contactpersoon.

Naam kinderdagverblijf	Website	Adres	Telefoonnummer	Contactpersoon

2. ORIËNTATIE EN ACHTERGROND VOORSCHOOLSE EDUCATIE

OVER DEZE LEERENHEID

In Nederland bestaat voor- en vroegschoolse educatie (VVE) pas sinds 2000. Voor die tijd heette VVE onderwijsachterstandenbeleid (OAB). Via voorschoolse educatie leren kinderen al spelend de Nederlandse taal en worden zij ook in andere ontwikkelingsgebieden uitgedaagd zich te ontwikkelen. Er zijn verschillende VVE-programma's die alle een doorgaande lijn kennen. Als pedagogisch medewerker is het belangrijk dat je kansen creëert en kansen grijpt om kinderen verder te helpen in hun ontwikkeling.

Resultaten

De resultaten van deze leereenheid zijn:

- Je kunt vertellen over de ontstaansgeschiedenis van VVE.
- Je kunt uitleggen waarom sommige kinderen doelgroepkinderen zijn.
- Je kunt verschillende VVE-programma's en hun belangrijkste kenmerken benoemen.
- Je kunt uitleggen waarom een doorgaande leerlijn zo belangrijk is.
- Je kunt belangrijke informatie verwerven om een kind verder te helpen in zijn ontwikkeling en deze informatie beoordelen.

Beoordeling

- kennistoets in de opdracht Test je kennis over 'Wat is VVE?'
- beoordeling van het beroepsproduct: brochure van een (al dan niet fictief) VVE-kinderdagverblijf met missie, doelstelling, VVE-programma en uitleg keuze VVE-programma.

2.1 ORIËNTATIE EN ACHTERGROND VOORSCHOOLSE EDUCATIE

VVE in Nederland

OPDRACHT 1: DEFINITIES VVE

Er worden verschillende definities gebruikt voor VVE. In de theorie lees je die van de rijksoverheid.

- a. Zoek op internet nog drie definities op van VVE en schrijf deze op.
- b. Vergelijk de drie definities die je zelf op internet hebt opgezocht en de definitie uit de theorie. Welke van de vier definities vind jij de beste en waarom?

Geschiedenis VVE Nederland
Verschillende VVE-methodes

OPDRACHT 2: IS DIT VVE?

Over VVE wordt veel gezegd en geschreven.

Lees de volgende theoriebronnen:

- Voor- en voerschoolse educatie
- Geschiedenis VVE Nederland
- Verschillende VVE-methodes.

Geef bij onderstaande stellingen aan of deze waar of niet waar zijn.

- a. VVE wordt in alle gemeenten aan dezelfde doelgroepkinderen gegeven.
Waar / Niet waar
- b. Via voerschoolse educatie leren kinderen al spelend de taal.
Waar / Niet waar
- c. Voerschoolse educatie bestaat al ruim dertig jaar in Nederland.
Waar / Niet waar
- d. Alle VVE-programma's richten zich op het wegwerken van een taalachterstand.
Waar / Niet waar

OPDRACHT 3: DIT IS VVE

Over VVE wordt veel gezegd en geschreven.

Lees de volgende theoriebronnen:

- VVE in Nederland
- Geschiedenis VVE Nederland
- Verschillende VVE-methodes.

En zet achter elk woord of dit wel of niet bij VVE hoort:

- a. Onderwijsachterstand
Wel / Niet
- b. Gehandicapten
Wel / Niet
- c. Doelgroepkinderen
Wel / Niet

- d. Ben ik in beeld
Wel / Niet
- e. Doorgaande leerlijn
Wel / Niet

OPDRACHT 4: VERSCHILLENDE VVE-PROGRAMMA'S

Er zijn verschillende VVE-programma's. Hoewel ze zich allemaal richten op kinderen met een taalachterstand zijn ze allemaal anders. Ieder VVE-programma heeft eigen kenmerken.

Programma's voor VVE

Zoek op internet informatie over de verschillende VVE-programma's. Schrijf vijf kenmerken op onder elke genoemde methode.

- a. Piramide
- b. Kaleidoscoop
- c. Startblokken
- d. Uk en Puk
- e. Ben ik in Beeld
- f. Doe meer met Bas
- g. Peuterplein
- h. Speelplezier

OPDRACHT 5: KALEIDOSCOOP

Het Nederlandse VVE-programma Kaleidoscoop is een bewerking van de Amerikaanse methode Highscope. Deze Amerikaanse methode is gebaseerd op de ontwikkelingstheorieën van Piaget en Vygotsky, de onderwijsvisie van Dewey en de theorie van meervoudige intelligentie van Gardner.

Kaleidoscoop

- a. Lees de bron Kaleidoscoop van het NJI (Nederlands Jeugdinstituut). Zoek op internet meer informatie over Piaget, Vygotsky, Dewey and Gardner. Beschrijf de vier ontwikkelingsperioden die Piaget onderscheidt.
- b. Beschrijf wat een kind leert in het sensomotorisch stadium.

- c. Beschrijf wat een kind leert in het preoperationele stadium.
- d. Welke ontwikkelingstheorie van Vygotski wordt in verschillende informatiebronnen over hem genoemd?
- e. Wat wordt hiermee bedoeld?
- f. Hoe ga je de kennis van de ontwikkelingstheorie van Vygotsky in de toekomst in de praktijk gebruiken?
- g. Schrijf vijf steekwoorden op die kenmerkend zijn voor de onderwijsvisie van Dewey.
- h. Schrijf vijf begrippen op die kenmerkend zijn voor de onderwijsvisie van Dewey.
- i. Hoe zien we de onderwijsvisie van Dewey terug in de dagelijkse praktijk van de kinderopvang?
- j. Waar is Garner vooral om bekend?
- k. Beschrijf de acht verschillende soorten intelligenties waarover Gardner spreekt.

Soort intelligentie	Omschrijving
Verbaal-linguïstisch	
Logisch-mathematisch	
Visueel-ruimtelijk	
Muzikaal-ritmisch	
Lichamelijk-kinesthetisch	
Naturalistisch	
Interpersoonlijk	
Intrapersoonlijk	

- l. Binnen VVE-programma's ligt de focus vooral op taal. Wat vind je hiervan, nu je weet dat er verschillende soorten intelligentie zijn? Wat betekent dit voor jouw rol als pedagogisch medewerker in de toekomst?

OPDRACHT 6: KENMERKEN VERSCHILLENDE VVE-METHODES

Veel VVE-methodes werken met een thema, maar er zijn ook kenmerken die specifiek bij één VVE-methode horen.

Zet de volgende VVE-kenmerken achter de juiste VVE-methode: